

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa L. S.
przeciwko G. G.
o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 11 grudnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 października 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 października 2018 r. Sąd Okręgowy w P. Ośrodek Zamiejscowy w L. zobowiązał pozwaną G. G. do zamieszczenia na własny koszt oświadczenia o określonej w wyroku treści w dwóch następujących po sobie wydaniach gazety „(...)”, w pozostałym zakresie oddalił powództwo L. S. o ochronę dóbr osobistych i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia 9 art. 448 k.c.). Przyjął, że pozwana w sposób zawiniony i bezprawny pomówiła powódkę, mężatkę i matkę trojga dzieci, o romans z mężem

pozwanej, którego to romansu pozwana nie udowodniła. Rozpowszechniając te zarzuty w lokalnym środowisku, w którym strony mieszkają, pozwana naruszyła dobra osobiste powódki. Po rozpoznaniu apelacji pozwanej, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 3 października 2019 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie kwoty 5.000 zł. oraz oddalił apelację G.G. w pozostałej części. Pozwana zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługujący od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służący ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Skarżąca wskazała we wniosku o przyjęcie skargi na potrzebę wykładni art. 23 oraz art. 24 § 1 k.c. budzących, jej zdaniem, poważne rozbieżności, w orzecznictwie w szczególności w postrzeganiu zagadnienia bezprawności naruszenia oraz elementu obiektywnego naruszenia dóbr osobistych. Istotne zagadnienie prawne na gruncie tych samych norm prawa materialnego dotyczy kwestii, czy wobec braku podstaw przypisania pozwanej winy umyślnej i rażącego niedbalstwa w zachowaniu polegającym na naruszeniu dóbr osobistych powódki

oraz zrozumiałej, wobec kryteriów obiektywnych, reakcji pozwanej, przekonanej o zdradzie małżeńskiej męża, jest możliwe uwzględnienie żądania usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych.

W nawiązaniu do tak sformułowanych przyczyn kasacyjnych należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy. Z kolei skuteczne powołanie przesłanki przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżącą obowiązek przytoczenia przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, szczegółowego opisu, na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, określenia, że mają poważny charakter lub przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni przepisów, a także wykazania, że dokonanie wykładni przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08, niepubl. oraz z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.).

Skarżąca nie uczyniła zadość powyższym wymaganiom. Przedstawione zagadnienie dotyczące możliwości uwzględnienia żądania usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, wobec braku podstaw do przypisania pozwanej winy umyślnej i rażącego niedbalstwa w zachowaniu polegającym na naruszeniu dóbr osobistych powódki, nie stanowi abstrakcyjnego problemu prawnego, lecz skierowane do Sądu Najwyższego bezpośrednie pytanie o sposób rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Tę ocenę potwierdza treść uzasadnienia wniosku,

sprowadzająca się w tym zakresie do krytyki zaskarżonego orzeczenia oraz dokonanych w nim ocen prawnych, w dodatku opartej na przyjętej przez pozwaną wersji okoliczności faktycznych sprawy. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenie dóbr osobistych określone w art. 24 k.c. były już wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego. Wynikające z, powszechnie aprobowanej w orzecznictwie i nauce prawa wykładni art. 24 k.c., domniemanie bezprawności działania osoby naruszającej cudze dobra osobiste, polegającej na sprzeczności tego zachowania z prawem lub zasadami współżycia społecznego, prowadzi do nałożenia na pozwanego obowiązku wykazania okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia. W orzecznictwie wielokrotnie podniesiono, że do okoliczności wyłączających bezprawność należą: działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, zgoda pokrzywdzonego (z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz działanie w ochronie uzasadnionego interesu. W świetle art. 24 k.c. istotna jest bezprawność naruszenia rozumiana obiektywnie. Ochrona polegająca na usunięciu skutków naruszenia dobra osobistego nie zależy bowiem od świadomości ani winy naruszającego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1981 r. II CR 297/81, nie publ., z dnia 19 października 1989 r., II CR 419/89, OSPiKA 1990, nr 11-12, poz. 377, z dnia 10 września 1999 r. III CKN 939/98, OSNC 2000 Nr 3, poz. 56, z dnia 14 maja 2003 r., I CKN 463/01, OSP 2004 Nr 2, poz. 22, z dnia 11 października 2005 r., V CK 259/05, nie publ., z dnia 17 lutego 2016 r., III CSK 84/15, OSNC-ZD 2017, nr C, poz. 51.) Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że naruszenie dóbr osobistych powódki polegało na rozgłaszaniu przez pozwaną nieprawdziwych informacji o intymnej relacji jej męża z powódką. Sady orzekające dokonały oceny przesłanki bezprawności z uwzględnieniem wyżej przytoczonego ugruntowanego poglądu orzecznictwa, który z kolei skarżąca w uzasadnieniu wniosku całkowicie pominęła. Skarżąca wskazała także we wniosku, że na gruncie niniejszej sprawy powstała potrzeba wykładni przepisów art. 23 k.c. oraz art. 24 § 1 k.c., jako budzących poważne rozbieżności, w szczególności w postrzeganiu zagadnienia bezprawności naruszenia oraz elementu obiektywnego naruszenia dóbr osobistych. Powołała się w tym zakresie na poglądy doktryny dotyczące rozstrzygania kolizji dóbr i wartości

jako metody ustalania bezprawności naruszenia dobra osobistego, nie wykazała jednak, aby - w świetle ustaleń faktycznych i ocen prawnych przeprowadzonych przez Sądy orzekające - na gruncie niniejszej sprawy rzeczywiście powstała potrzeba odniesienia się przez sąd Najwyższy do wskazanej problematyki.

Pozwana powołała się także na oczywistą zasadność skargi ze względu na rażące naruszenie przepisu art. 23 oraz art. 24 § 1 k.c. art. 24 § 1 k.c., polegające na niezasadnym uznaniu, że pozwana naruszyła dobra osobiste powódki, a jej działania były bezprawne, podczas gdy w świetle okoliczności sprawy nie sposób uznać, że działania pozwanej były bezprawne.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na jej oczywistej zasadności nakładało na skarżącą powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Podkreślić też należy, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżąca nie przedstawiła przekonującej argumentacji świadczącej o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Wprawdzie skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powiązała oczywistą zasadność z zarzutem naruszenia prawa materialnego, lecz uzasadnienie wniosku oparła w tym zakresie na zakwestionowaniu przeprowadzonej przez Sądy orzekające oceny zebranego materiału dowodowego i dokonanych ustaleń faktycznych. Przypomnieć jednak należy, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Poza tym

wskazana przyczyna kasacyjna nie jest spójna z pozostałymi przyczynami. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej ma miejsce w razie sprzeczności zaskarżonego orzeczenia z powszechnie akceptowaną, utrwaloną i niebudzącą wątpliwości wykładnią prawa. Przesłanka druga opiera się natomiast na wykazaniu przez stronę, że takiej zgodności brak, co więcej, z uwagi na poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie, zachodzi potrzeba merytorycznej wypowiedzi Sądu Najwyższego we wskazanej w skardze kwestii.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).